

Rapporterade utredningsresultat av misstänkta matförgiftningar 2019

Denna titel kan laddas ner från: [Livsmedelsverkets sida för att beställa eller ladda ner material](#).

Citera gärna Livsmedelsverkets texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

© Livsmedelsverket, 2020.

Författare:

Nabil Yousef, Mats Lindblad och Anton Andreasson

Rekommenderad citering:

Livsmedelsverket. Yousef, N, Lindblad, M och Andreasson, A. 2020. Titel. Livsmedelsverkets PM. Uppsala.

ISSN 1104-7089

Omslag: Livsmedelsverket

Innehåll

Bakgrund	5
Antal rapporter och antal insjuknade	6
Årstidsvariation	8
Vilka agens pekades i rapporterna ut som orsak till matförgiftningarna?.....	8
Vilka livsmedel utpekades som smittkälla?.....	11
Hur fördelas olika livsmedelskategorier på olika agens?	12
Sista beredningsplats för utpekat livsmedel	14
Faktorer som rapporterats som trolig bidragande orsak till matförgiftningarna	15
Bilaga 1	16
Bilaga 2	20
Bilaga3	21

Bakgrund

Denna sammanställning är baserad på till Livsmedelsverket inrapporterade resultat av matförgiftningsutredningar (benämns nedan ”rapporter”). Resultaten har rapporterats av landets kommuner samt, för nationella utbrott, av Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i samråd. Ett av kriterierna för att rapportera är att det misstänks eller har visats att symptomen hos de insjuknade beror på intag av mat. Rapporter räknas till år 2019 om den först insjuknade blev sjuk under 2019. Om det inte finns någon uppgift om tid för insjuknande gäller istället att anmälan till myndighet ska ha skett under 2019.

Det bör noteras att ingen uppföljning har gjorts av hur konsekvent resultat av utredningar har rapporterats in till Livsmedelsverket. Det finns även data som pekar på att endast en mindre andel av de personer som drabbas av matförgiftning anmäler detta till aktuell kommun. Sammanställda resultat om bland annat antal insjuknade, antal utbrott och antal enstaka fall bör därför tolkas med försiktighet.

I denna sammanställning ingår inte dricksvattenburna utbrott eller allergi- och överkänslighetsreaktioner

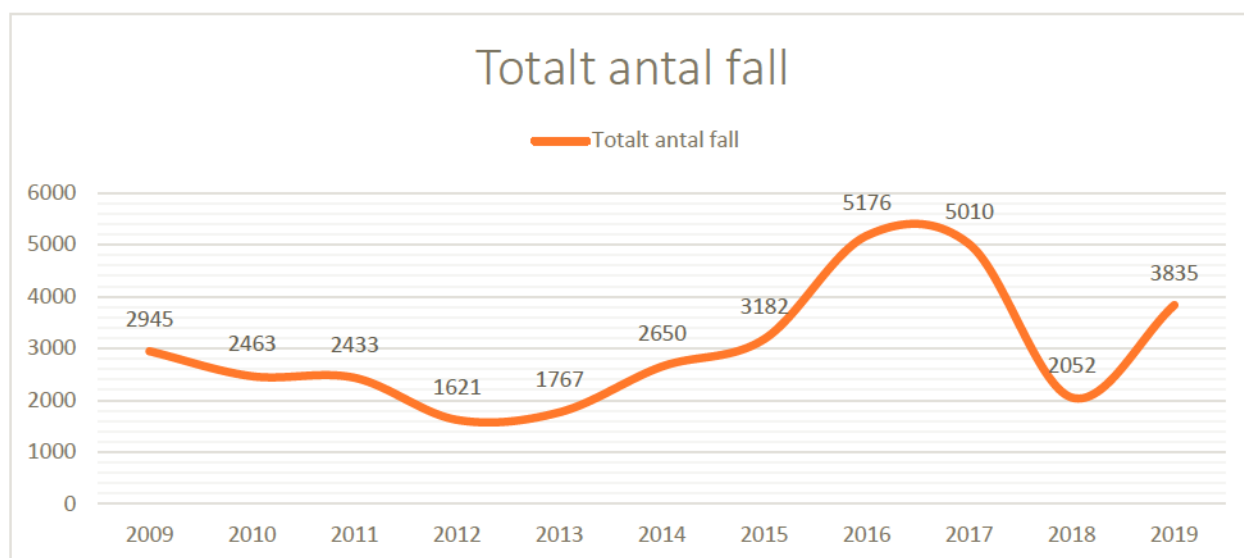
Under 2016 och 2017 pågick ett utbrott av campylobacter med kycklingkött som smittkälla där Folkhälsomyndigheten beräknar att ca 5150 fler humanfall än normalt rapporterades. I denna sammanställning redovisas dessa som 2575 fall 2016 och 2575 fall 2017.

Antal rapporter och antal insjuknade

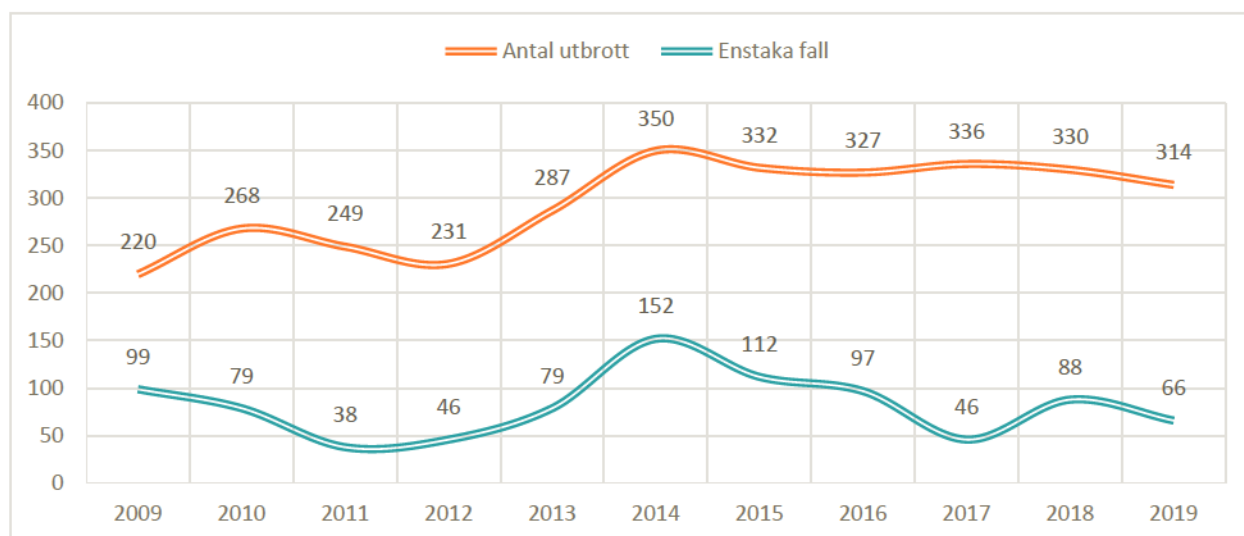
Antal rapporter för 2019 var 380 stycken och 2835 personer rapporteras ha insjuknat.

360 rapporter från 2019 har kommit från 59 (20,34%) av landets 290 kommuner. 20 rapporter har också kommit från Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket i samråd. 11 rapporter av de 20 rapporterna var för nationella utbrott.

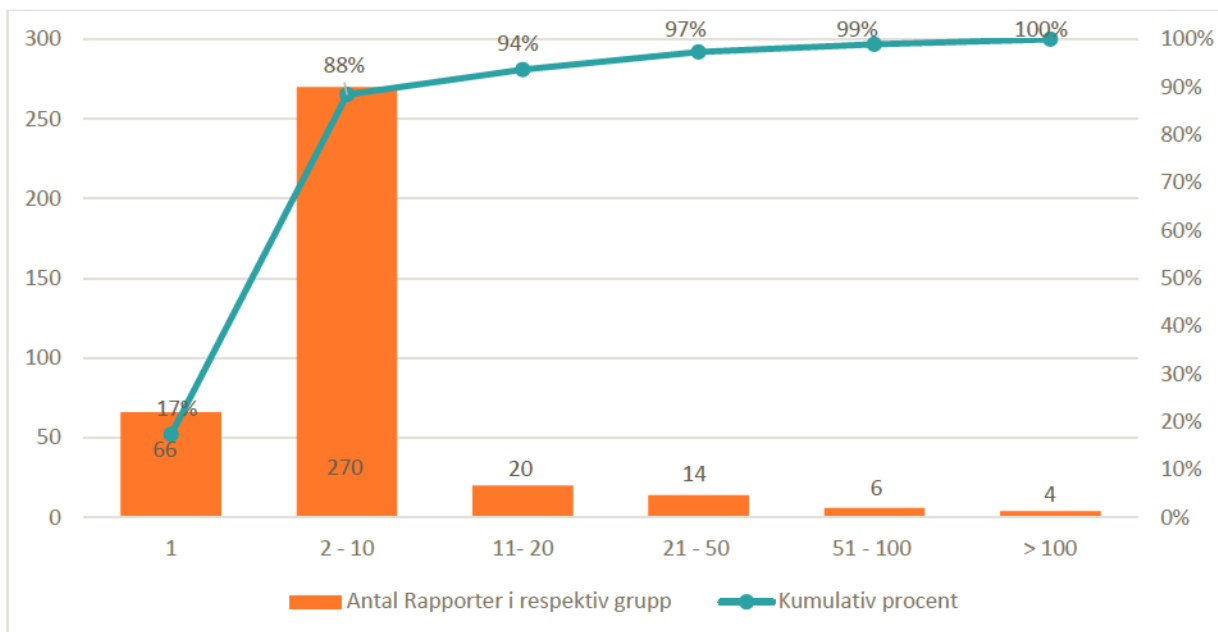
Av rapporterna var 314 sådana där det angavs att två eller fler personer smittats genom en gemensam smittkälla och 66 var enstaka fall. Figur 1a och 1b visar det årliga totala antalet rapporterade humanfall respektive antalet rapporterade utbrott och enstaka fall för åren 2009 till och med 2019.

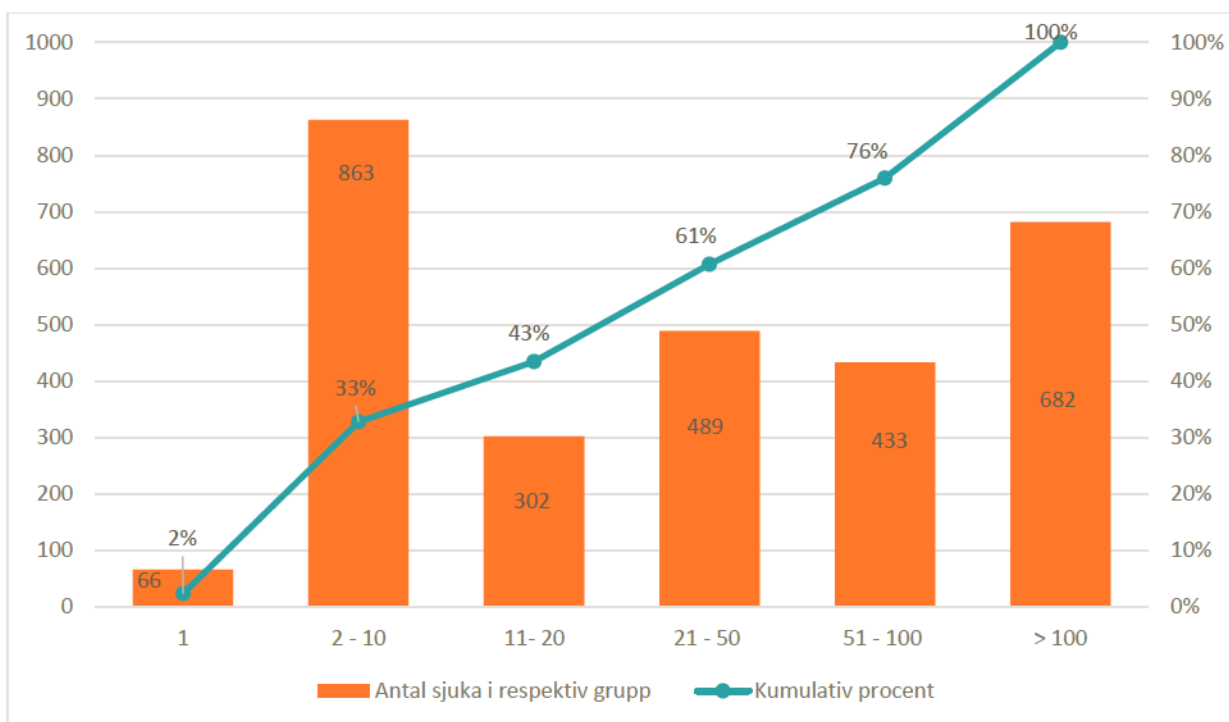
Figur 1a. Totalt antal insjuknande av matförgiftning i Sverige per år för perioden 2009-2019.

Figur 1b. Antal rapporterade utbrott respektive enstaka fall av matförgiftning i Sverige per år för perioden 2009-2019.

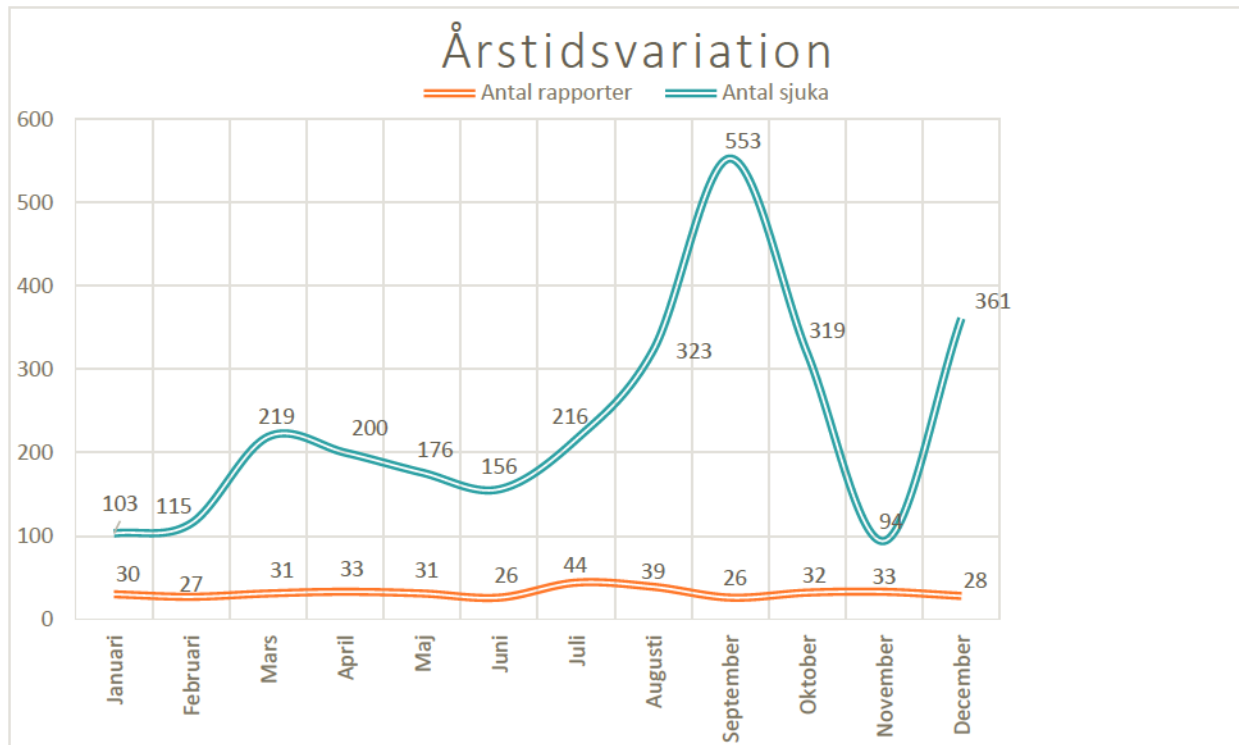
Figur 2a. Frekvensen av enstaka fall och utbrott av olika storlek enligt rapporter 2019. På x-axeln antal insjuknade per rapport. På y-axeln till vänster antal rapporter. På y-axeln till höger den kumulativa (adderade) procenten av antalet rapporter.

Figur 2b. Totalt antal sjuka i grupp enstaka fall och i utbrott av olika storlek enligt rapporter 2019. På x-axeln antal insjuknade per rapport. På y-axeln till vänster antal sjuka. På y-axeln till höger den kumulativa (adderade) procenten av antalet sjuka.

Årstidsvariation

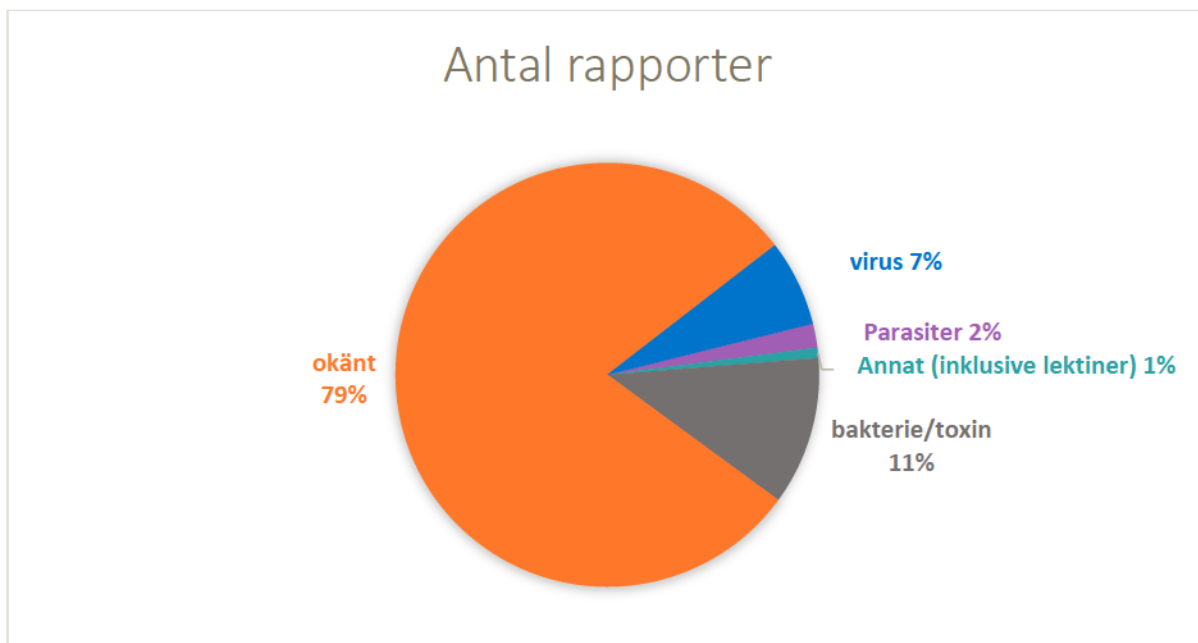
Antalet insjuknade per månad var störst i september. I september rapporterades 21 utbrott, bland annat tre stora utbrott i tre kommuner. Skellefteå rapporterade ett utbrott av lektiner med 280 fall, Håbo kommun rapporterade ett utbrott av ETEC med 130 fall, Västerås rapporterade ett utbrott av norovirus med 40 fall.

Figur 3. Antal rapporter och antalet insjuknade per månad under 2019.

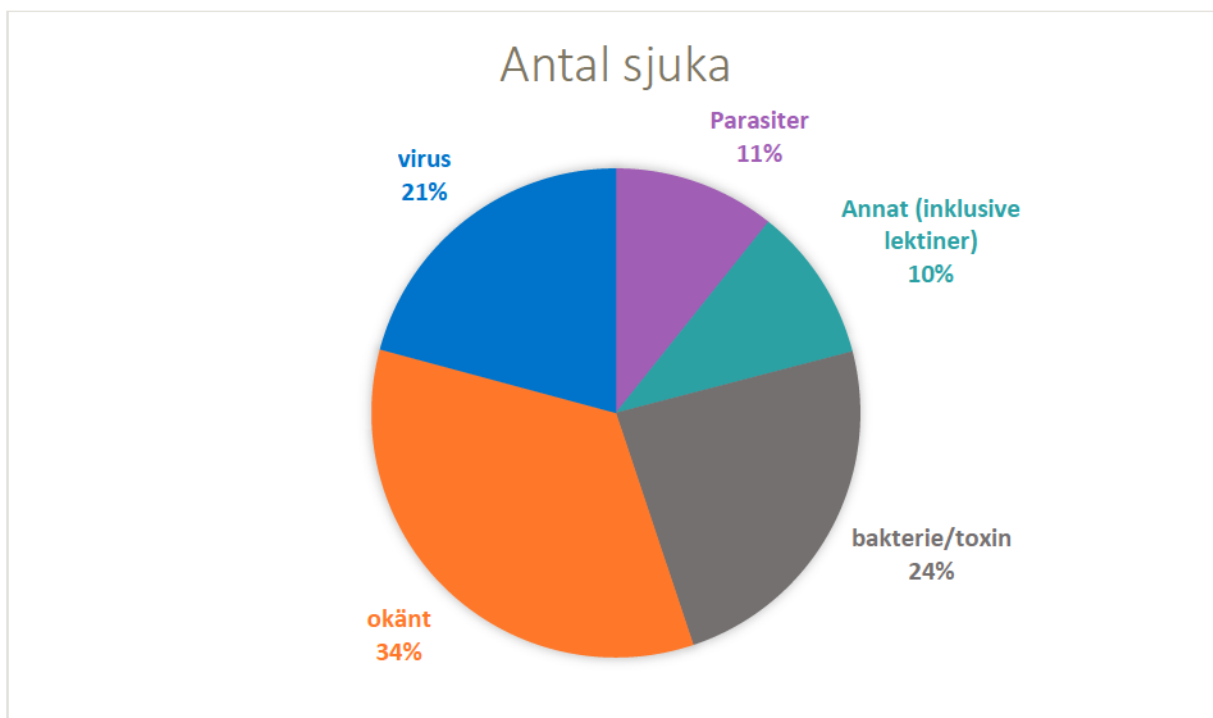
Vilka agens pekades i rapporterna ut som orsak till matförgiftningarna?

I de flesta, 79%, av de 380 inskickade rapporterna benämns agens okänt. Bakterier eller toxiner som bildats av bakterier angavs som orsak i 11% av rapporterna, virus i 7% och parasiter 2%(figur 4a). Ett agens kan ha angetts som orsak även om det inte isolerats. Detta om det finns andra rimliga skäl att misstänka ett visst agens som orsak till matförgiftningen. Sådana skäl kan till exempel vara konsumtion av tonfisk tillsammans med symptom som överensstämmer med histaminförgiftning.

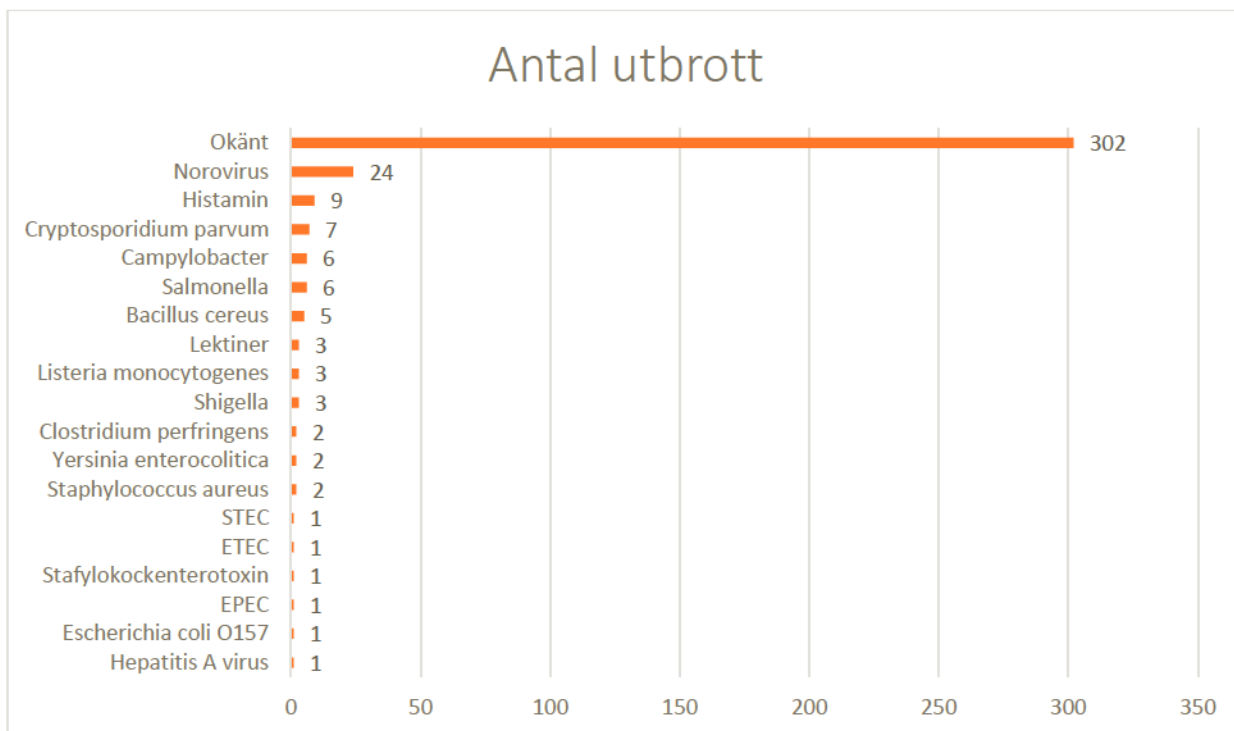
Figur 4a. Andel rapporter 2019 som anger respektive grupp av agens.

För 34% av de insjuknade var agens okänt. För 24% var agens bakterier eller toxiner, 21% var agens virus, 11% var agens parasiter och 21% ”Annat”. I kategorin ”Annat” ingår för 3 utbrott.

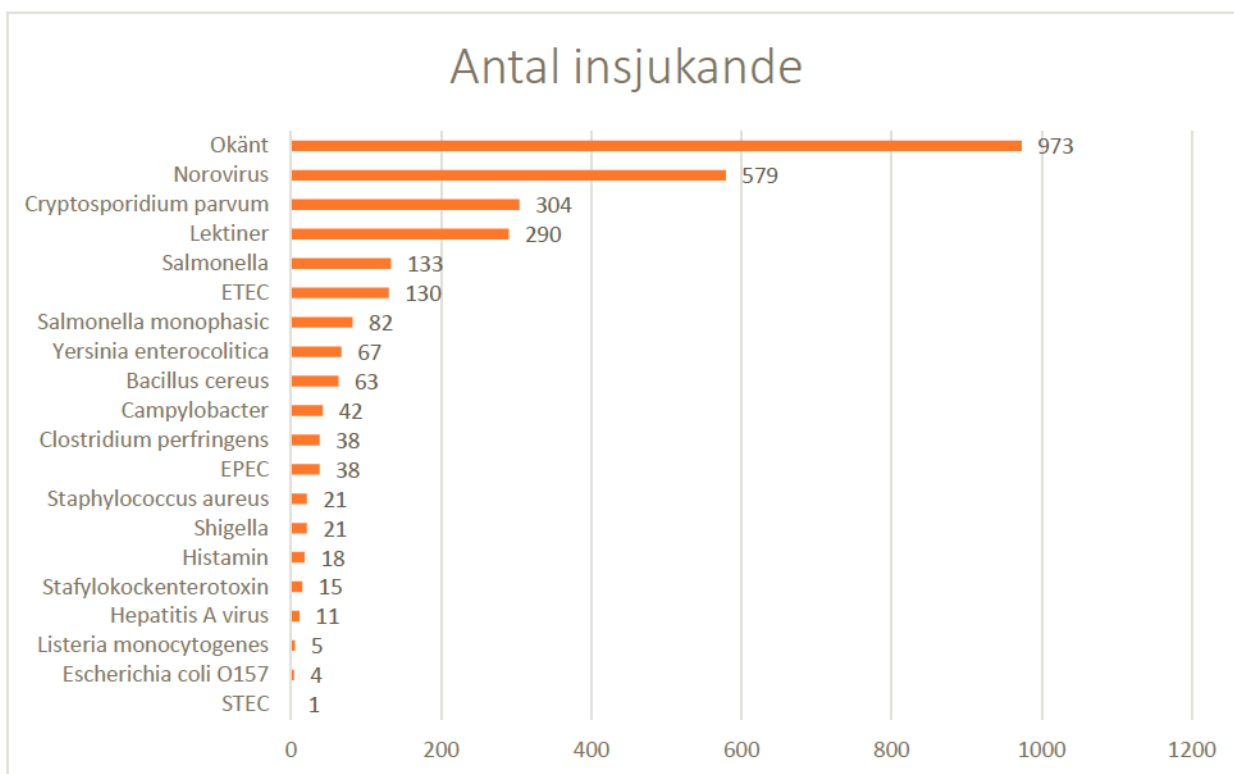

Figur 4b. Andel insjuknade på grund av respektive grupp av agens enligt rapporter 2019.

Norovirus var det agens som angavs i flest rapporter (24 stycken) som orsak till matförgiftning (figur 5a). Därefter följt av histamin som angavs i 9 rapporter, *Cryptosporidium parvum* 7 rapporter, *Campylobacter* 6 rapporter och *Salmonella* 6 rapporter.

Figur 5a. Antal rapporter som angav respektive agens.

Figur 5b. Antal insjuknade per angivet agens.

Vilka livsmedel utpekades som smittkälla?

I 153 rapporter pekade rapporterade myndighet ut något livsmedel som misstänkt smittkälla. De rapporter där skälet för att peka ut ett livsmedel endast anges vara klagandes misstanke eller motsvarande ingår inte i dessa 153 rapporter. De utpekade livsmedlen i de 153 rapporterna tillhörde oftast livsmedelskategorin *sammansatta måltider* (tabell 1).

Tabell 1. Livsmedelskategori för de livsmedel som utpekats som smittkällor i rapporter 2019.

Livsmedelskategori för de livsmedel som pekats ut som smittkälla	Antal rapporter	Antal sjuka	Vanligaste livsmedel (antal rapporter)	Vanligaste smittämne (antal rapporter)
Bageri- och konditoriprodukter (inkluderat bröd)	3	69	Tårta (3)	Bacillus cereus (1), Norovirus (1), Okänt(1)
Buffé	10	86	Buffé (10)	Campylobacter jejuni (1), Norovirus (3), Okänt (6)
Fisk och fiskprodukter	10	20	Makrill (1), Tonfisk (9)	Histamin (9), Okänt (1)
Frukt, bär och andra produkter därav	1	11	Dadlar (1)	Hepatitis A virus (1)
Grönsaker och andra produkter därav	10	686	Bönor (2), Grönkål (3), Krukssallad (1), Tomat och Gurka (1), Småtomater (1), Spenat (1), Grönsaksjuice (1)	Cryptosporidium parvum (5), Lektiner (1), Salmonella (2), Yersinia enterocolitica (1), Okänt (1)
Kyckling- kött och produkter därav	1	3	Kycklingspett (1)	Okänt (1)
Kött: odefinierat kött och produkt därav.	4	10	Charkprodukt (1), Korv (1), Köttfärs (1), Kötträtt (1)	Listeria monocytogenes (1), Salmonella (1), Okänt (2)
Mejeriprodukter (andra än ost)	1	4	Mjukglass (1)	Okänt (1)
Nöt- kött och produkter därav	3	25	Nötkött (1), Nötkött (1), Oxkött (1)	Escherichia coli O157 (1), Staphylococcus aureus (1), Okänt (1)
Ost	1	1	Ost (1)	Listeria monocytogenes (1)
Sammansatt måltid tillbehör kan ingå (ej buffé)	97	440	Hamburgare (7), Hummus (1), Maträtt med fisk (7), Maträtt med fläskkött (1), Maträtt med kött (12), Maträtt med kyckling (21), Sallad (5), Sushi (4) Annat (39)	Bacillus cereus (3), Campylobacter jejuni (2), Clostridium perfringens (2), Cryptosporidium parvum (1), Lektiner (2), Norovirus (3), Shigella sonnei (1), Shigella flexneri (1), Stafylokockenterotoxin (1), Okänt (81)
Skaldjur, kräftdjur, blötdjur och produkter därav	9	214	Kräftor (1), Musslor (1), Ostron (7)	Norovirus (6), Salmonella (1), Okänt (2)
Spannmålsprodukter inklusive ris, frön och baljväxt (nötter, mandlar)	2	6	Matvete (2)	Okänt (2)
Örter och kryddor	1	38	Basilika (1)	EPEC (1)

Hur fördelas olika livsmedelskategorier på olika agens?

I 54 rapporter utpekades både ett livsmedel som misstänkt smittkälla och ett misstänkt agens. En beskrivning av hur de olika livsmedelskategorierna fördelades på olika agens ges i tabell 2. Som exempel på beskrivna utbrott kan nämnas:

- *Cryptosporidium parvum* (Sverige, okt 2019–feb 2020)
- *Salmonella Mikawasima* (Europa, september-november 2019)
- Monofasisk *Salmonella Typhimurium* (Sverige, augusti–oktober 2019)
- *Salmonella Newport* (Sverige, juli-november 2019)
- Hepatit A (Sverige, februari–april 2019)
- *Yersinia* (Sverige och Danmark, feb-apr 2019)
- *Yersinia enterocolitica* (Sverige april–maj 2019)

Du hittar all information på [Folkhälsomyndighetens webbsida](#).

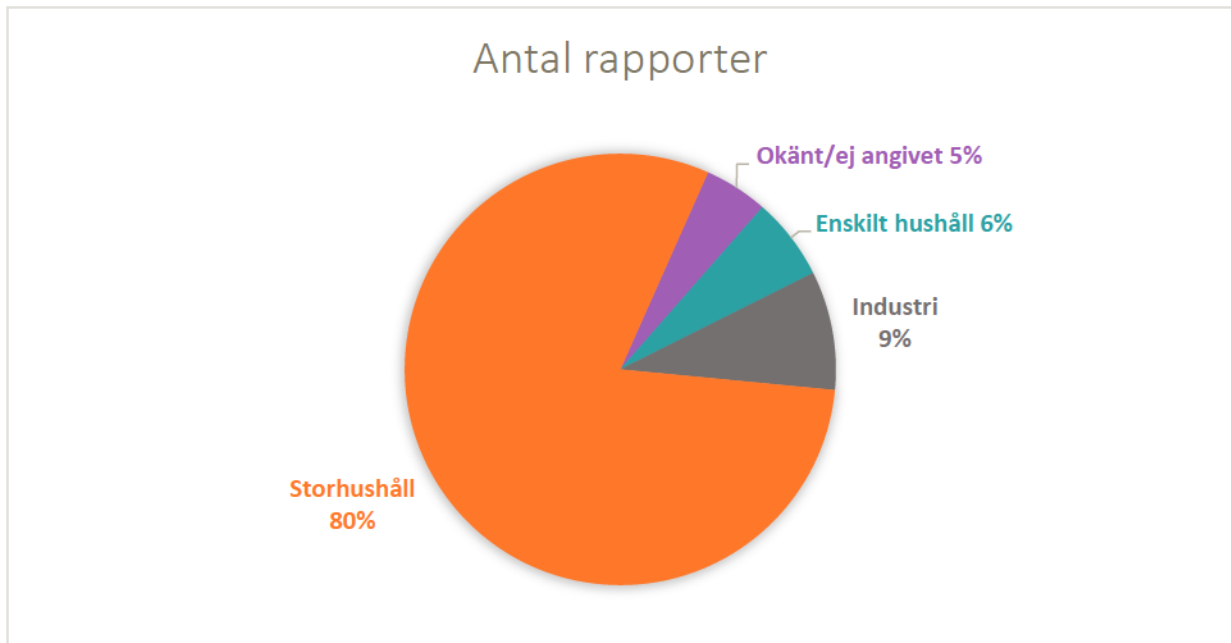
Tabell 2. Olika livsmedelskategoriers fördelning på olika agens från 54 rapporter 2019. Vidare antal rapporter som pekat ut ett livsmedel inom livsmedelskategorin samt för dessa rapporter totalt antal sjuka.

Agens	Livsmedelskategori för de livsmedel som pekats ut som smittkälla	Vanligaste livsmedel (antal rapporter)	Antal rapporter	Antal sjuka
Bacillus cereus	Bageri- och konditoriprodukter (inkluderat bröd)	Tårta	1	4
		Sammansatt måltid tillhör kan ingå (ej buffé)	1	39
		Annat	2	15
Campylobacter	Buffé	Buffé	1	8
		Sammansatt måltid tillhör kan ingå (ej buffé)	1	25
		Annat	1	5
Clostridium perfringens	Sammansatt måltid tillhör kan ingå (ej buffé)	Maträtt med kyckling	1	34
		Maträtt med kött	1	4
Cryptosporidium parvum	Sammansatt måltid tillhör kan ingå (ej buffé)	Sallad	1	4
		Grönsaker och andra produkter därav	3	101
		Krukssallad	1	12
		Grönsaksjuice	1	122
EPEC	Örter och kryddor	Basilika	1	38
Escherichia coli O157	Nöt- kött och produkter därav	Nöttkött	1	4
Hepatitis A virus	Frukt, bär och andra produkter därav	Färska dadlar	1	11
Histamin	Fisk och fiskprodukter	Tonfisk	9	18

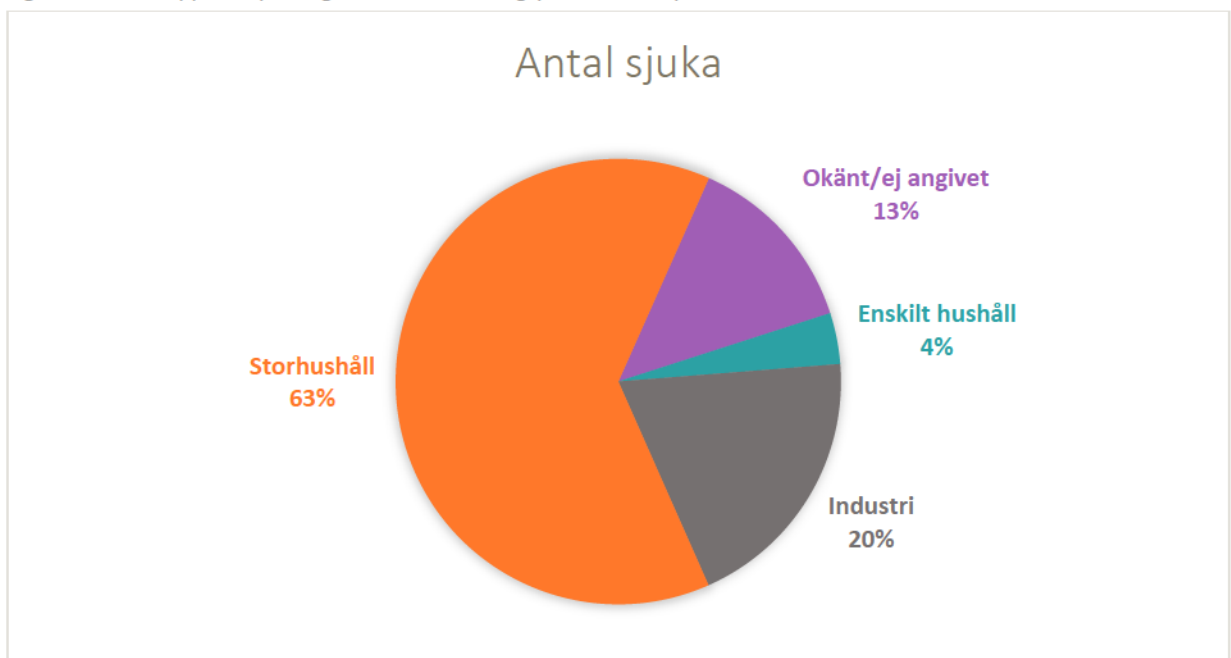
Agens	Livsmedelskategori för de livsmedel som pekats ut som smittkälla	Vanligaste livsmedel (antal rapporter)	Antal rapporter	Antal sjuka
Lektiner	Sammansatt måltid tillbehör kan ingå (ej buffé)	Bönfalafel	1	6
		hemmagjord bönburgare	1	4
	Grönsaker och andra produkter därav	Bruna bönor	1	280
Listeria monocytogenes	Kött: odefinierat kött och produkt därav.	charkprodukter	1	3
	Ost	Ost	1	1
Norovirus	Bageri- och konditoriprodukter (inkluderat bröd)	Tårta	1	59
	Buffé	Buffé	3	49
	Sammansatt måltid tillbehör kan ingå (ej buffé)	smörgåstårta	1	13
		Sushi	1	3
		Annat	1	8
Skaldjur, kräftdjur, blötdjur och produkter därav	Musslor	1	3	
	Ostron	5	167	
Salmonella	Grönsaker och andra produkter därav	Småtomater	1	82
		Tomat och gurka	1	50
	Kött: odefinierat kött och produkt därav.	Köttfärs	1	5
	Skaldjur, kräftdjur, blötdjur och produkter därav	Kräftor	1	33
Shigella	Fisk och fiskprodukter	Sushi	1	12
	Sammansatt måltid tillbehör kan ingå (ej buffé)	Sallad	1	5
Stafylokockenterotoxin	Sammansatt måltid tillbehör kan ingå (ej buffé)	Annat	1	15
Staphylococcus aureus	Nöt- kött och produkter därav	Oxkött	1	19
Yersinia enterocolitica	Grönsaker och andra produkter därav	Spenat	1	37

Sista beredningsplats för utpekade livsmedel

Storhushåll angavs som sista beredningsplats för de utpekade livsmedlen i 117 rapporter (80 %) av de 153 rapporter där något livsmedel utpekades som misstänkt smittkälla. I de 153 rapporterna rapporterades 1640 insjuknade, 63% av 1640 angavs storhushåll som sista beredningsplats för de utpekade livsmedlen.

Figur 6a. Andel rapporter per angivna sista beredningsplats för de utpekade under 2019.

Figur 6b. Andel insjuknade per angivna sista beredningsplats för de utpekade under 2019.

Faktorer som rapporterats som trolig bidragande orsak till matförgiftningarna

I 72 av de 152 rapporter där något livsmedel utpekades som misstänkt smittkälla så angavs även en eller flera faktorer som troligen bidragit till utbrottet. Rapporter där det bara angivits ”A1. Okänt, ingen trolig faktor kan utpekas (t.ex. för få eller osäkra uppgifter)” räknas inte med i dessa 72. För de faktorer som angavs 5 eller flera gånger se tabell 3.

Tabell 3. Hur ofta olika troliga bidragande faktorer angivits i de rapporter där ett livsmedel pekats ut.

Angiven trolig bidragande faktor	Antal rapporter där faktorn angivits
A3. Bristande/ej uppdaterade hygienkunskaper hos personer som hanterat maten	26
T4. För hög kylförvaringstemperatur	15
K9. Dålig handhygien hos person som hanterat maten. Används när smittbärare enligt K8 inte har kunnat påvisas men dålig handhygien är en trolig bidragande faktor.	12
T1. Livsmedlet stått i rumstemperatur för länge	12
K1. Patogen i livsmedlet (rå produkt eller ingrediens smittad av patogen från djur eller miljö, t.ex. Salmonella i groddar)	12
K7. Otillräcklig rengöring av ytor, redskap (t.ex. smutsiga knivar). Används när korskontamination inte direkt har kunnat påvisas men är en trolig bidragande faktor.	9
K10. Felaktig förvaring, annat än temperaturen (t.ex kondensdropp, ej övertäckta livsmedel)	7
K2. Toxin i livsmedlet (t.ex. mögel-, alg- eller svamptoxin; histamin)	7
K4. Ätit risklivsmedel (t.ex. opastöriserad mjölk, råbiff, råa ostron)	7
A2. Allmänt dålig rengöring, inga enskilda faktorer kan särskilt pekats ut	6
Otillräcklig värmebehandling vid tillagning vid stekning	6
T5. För lång kylförvaringstid	5

Konsekvenser av matförgiftningarna

Uppgifter om att insjuknade fått sjukhusvård är inte alltid tillgängliga för den rapporterade myndigheten. I 12 rapporter uppgavs det dock att insjuknade fått sjukhusvård och det rörde totalt 27 personer.

Bilaga 1

Tabell bilaga: Antal rapporter och insjuknade per kommun, 2017-2019

Kommun	Antal rapporter 2019	Antal rapporter 2018	Antal rapporter 2017	Antal insjuknade 2019	Antal insjuknade 2018	Antal insjuknade 2017
Ale			3			10
Alvesta kommun		1	2		3	21
Arboga			1			2
Botkyrka		1			7	
Bjuv			1			1
Boden			3			6
Borgholm		1	2		29	5
Bromölla			1			3
Borlänge kommun	2			14		
Borås kommun	2			31		
Burlövs kommun	1	1		6	3	
Eda kommun	1	1		4		
Enköping			1			1
Fagersta kommun		1			2	
Falkenberg			2			100
Falköpings kommun	3			6		
Falu kommun	1	3	2	2	15	4
Gislaveds kommun		1			14	
Gnesta kommun			1			5
Gotlands kommun	39	44	22	97	73	65
Grums kommun	1			4		
Gävle kommun			7			26
Göteborgs stad	56	41	29	251	151	133
Habo kommun		1			2	
Hagfors kommun		1	1		1	4
Halmstads kommun		1			5	
Haninge kommun			1			3
Helsingborg	11	10	13	82	26	107
Herrljunga kommun		1			2	
Hjo kommun		1			3	
Huddinge	12	10	13	34	24	34
Hultsfred		1	2		3	4
Håbo kommun	4			135		
Hässleholms kommun	2	1	1	2	2	4

Kommun	Antal rapporter 2019	Antal rapporter 2018	Antal rapporter 2017	Antal insjuknade 2019	Antal insjuknade 2018	Antal insjuknade 2017
Hörby	2	2		4	6	
Jönköpings kommun	15	10	39	140	99	79
Kalmar	1	2		1	3	
Karlsborg	2			4		
Karlskoga			1			2
Karlskrona kommun		3	11		64	27
Karlstad	1	4	1	4	19	55
Katrineholm			9			115
Kils kommun	1		2	16		4
Kiruna	5	7	1	10	71	3
Klippans kommun	4		4	7		22
Knivsta	5	8	3	5	11	6
Kristinehamn		1			20	
Kungsbacka			1			100
Kungälv		3			16	
Kävlinge kommun		1			2	
Leksand	2		4	38		27
Lessebo kommun	1	3		1	3	
Lidingö	2	2	3	19	22	22
Linköpings kommun	7			20		
Ljusdal		2	4		3	25
Lomma		3			21	
Ludvika		4	1		7	3
Luleå	7	5	9	18	12	43
Malmö	49	68	36	227	207	199
Malungs kommun	1			19		
Mariestad	1	3		59	4	
Marks kommun	3			4		
Mora	1			50		
Mullsjö		1			2	
Nacka	8	4	12	30	8	34
Norrtälje	1	2		11	12	
Nyköping	19	14	1	32	52	2
Nynäshamns kommun			1			8
Ovanåkers kommun		1			1	
Partille kommun	3	10	6	6	11	208
Perstorps kommun			2			3
Sala kommun			2			15

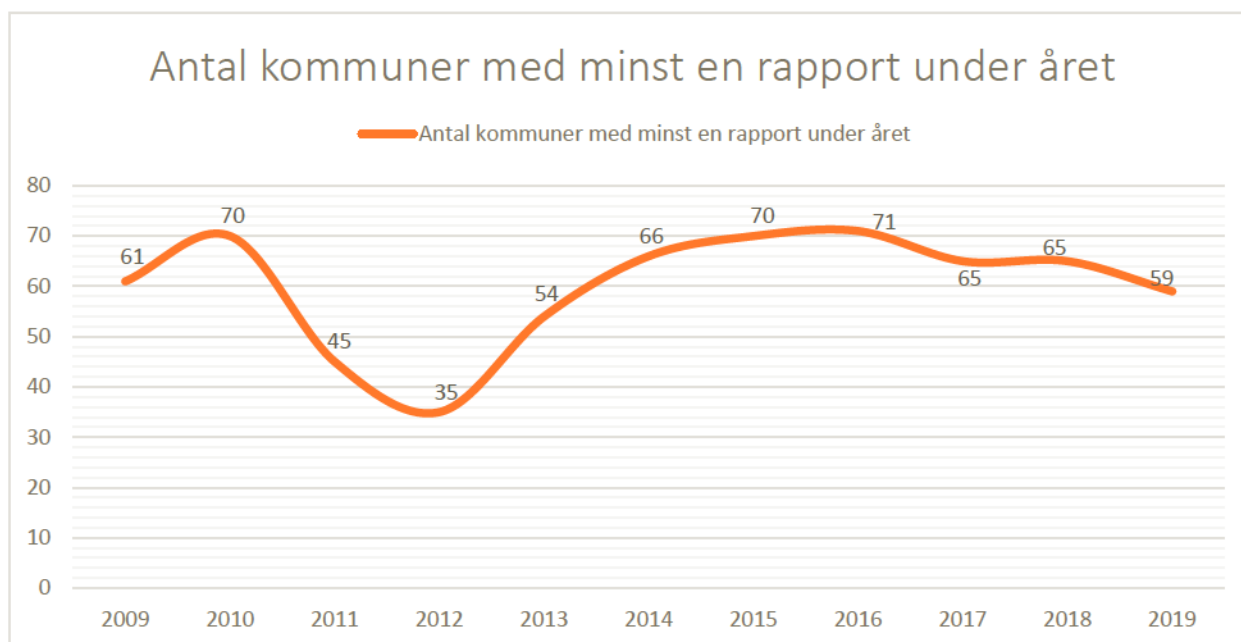
Kommun	Antal rapporter 2019	Antal rapporter 2018	Antal rapporter 2017	Antal insjuknade 2019	Antal insjuknade 2018	Antal insjuknade 2017
Sandvikens kommun			1			1
Skara kommun			2			46
Skellefteå kommun	2	2	1	282	15	17
Skurup	1			150		
Skövde	6	1	3	21	8	30
Sollentuna	4	2	4	21	14	253
Solna kommun	3	8	14	7	16	45
Sotenäs kommun	1			9		
Staffanstorps kommun			1			2
Stockholms stad	9	18	11	65	174	101
Storfors kommun	1			4		
Strängnäs			1			25
Sundbybergs kommun		3			7	
Sundsvall	1	2	3	5	108	24
Sunne kommun		1	2		45	6
Svalövs kommun		2			2	
Svedala kommun			1			3
Söderhamns kommun	1			2		
Söderköping		1			11	
Södertälje	3	1		19	5	
Tibro			1			7
Timrå kommun	1			2		
Tranås	2	1		5	7	
Trelleborg	2	1	4	8	2	15
Tröllhätans kommun		8			11	
Täby kommun	1	10	2	3	16	6
Uddevalla kommun		1			3	
Umeå kommun	2	3		55	8	
Uppsala	25	34	50	156	193	160
Uppvidenge kommun		1			2	
Vadstena kommun		3			5	
Varbergs kommun			1			4
Vilhelmina kommun	1			2		
Vingåker			1			3
Vårgårda	4		1	4		2
Värmdö kommun	1			20		

Kommun	Antal rapporter 2019	Antal rapporter 2018	Antal rapporter 2017	Antal insjuknade 2019	Antal insjuknade 2018	Antal insjuknade 2017
Västerås	1			40		
Växjö kommun	1			32		
Åtvidaberg			1			5
Årjängs kommun	1			4		
Örebro	6	2	2	49	36	27
Örkelljunga			1			1
Östersunds kommun	7	10		29	22	
Österåker	4	6	6	7	12	12
Okänd	2	3	2	8	14	11
Nationell *	11	11	5	433	375	89

**Berör en region*

***Berör mer än ett län*

Bilaga 2

Bilaga 3

Totalt antal insjuknande av matförgiftning i Sverige per år för perioden 1992-2019.

År	Antal utbrott	Enstaka fall	Totalt antal fall*
1992	26	2	704
1993	31	1	1191
1994	36	10	2199
1995	134	21	2867
1996	131	19	1751
1997	106	38	2059
1998	55	30	716
1999	124	110	1709
2000	116	87	1537
2001	143	141	2289
2002	108	113	2141
2003	59	14	1904
2004	90	54	1438
2005	140	66	1386
2006	134	68	1463
2007	119	42	1872
2008	155	84	1791
2009	220	99	2945
2010	268	79	2463
2011	249	38	2433
2012	231	46	1621
2013	287	79	1767
2014	350	152	2650
2015	332	112	3182
2016	327	97	5176
2017	336	46	5010
2018	330	88	2052
2019	314	66	2835

*Antal fall för campylobacterutbrottet har redovisat med 2575 fall som insjuknade i 2016 och 2575 fall som insjuknade i 2017.

Livsmedelsverket

[Livsmedelverkets webbsida](#)